

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-374/23 – 1

Asia C-374/23 [Adoreikė] ¹

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

13.6.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Vilniaus apygardos administracinis teismas (Liettua)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

1.6.2023

Kantajat:

SR

RB

Vastaaja:

Lietuvos Respublika

[– –] VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS
(ALUEELLINEN HALLINTOTUOMIOISTUIN, VILNA, LIETTUA)

VÄLIPÄÄTÖS

[– –] 1.6.2023

[– –] Vilniaus apygardos administracinis teismasin tuomari, [– –]
[ratkaisukokoonpano],

¹ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

on hallintoasian, joka koskee kantajina olevien SR:n ja RB:n vastaajaa [– –] vastaan nostamaa kannetta, jossa vaaditaan korvausta valtion toimien aiheuttamista vahingoista, kirjallisessa menettelyssä

todennut seuraavaa:

Kantajina ovat SR ja RB, jotka ovat Vilniaus apygardos administracinis teismasin tuomareita, [– –] vaativat kumpikin Lietuvos Respublikalta (Liettuan tasavalta) vahingonkorvausta siten, että SR:n vaatima määrä on 74 286,09 euroa ja RB:n vaatima määrä 95 620,17 euroa.

Kantajat vaativat vahingonkorvauksia Liettuan valtiolta muun muassa sillä perusteella, että heidän palkkatonsa on riippuvainen muiden vallan – toimeenpano- ja lainsäädäntövallan – käyttäjien poliittisesta tahdosta, mikä on ristiriidassa paitsi Liettuan tasavallan perustuslakiin (Lietuvos Respublikos Konstitucija) 109 §:n 2 momenttiin kirjatun tuomareiden riippumattomuutta koskevan periaatteen myös Liettuan tasavallan kansainvälisten velvoitteiden kanssa.

Vastaajan [– –] asiamiehet [– –] toteavat yhteisessä vastineessaan vastustavansa kantajien nostamaa kannetta. Ne vetoavat lähinnä seuraaviin perusteluihin: 1) Liettuan tasavallan siviililain (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas) 6.271 §:n mukaiset valtion vastuun edellytykset eivät ole täyttyneet; 2) ei ole perusteita katsoa, että valtio on jättänyt toimimatta tavalla, joka synnyttää valtion sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun; 3) on hallituksen perustuslaillinen oikeus ja velvollisuus suunnitella valtion talousarvio sekä virkamiesten ja julkisen sektorin työntekijöiden palkkataso; [4]) julkisen sektorin työntekijöiden peruspalkkataso määritetään vuosittain ottaen huomioon valtion taloudelliset resurssit ja sitoumukset, eikä valtio ole voinut korottaa peruspalkkatasoa nopeammin kuin se on tehnyt; [5]) vuosina 2018–2023 peruspalkkatasoa on jatkuvasti nostettu ottaen huomioon kulloinkin taloudellinen ja yhteiskunnallinen tilanne, valtion sitoumukset ja taloudelliset resurssit, joiden odotetaan olevan käytettävissä; [6]) peruspalkkatasolla on myös suora taloudellinen vaikutus yksityiseen sektoriin ja kansalliseen keskipalkkaan; [7]) peruspalkkatason nousulla on myös ollut merkittävä vaikutus oikeuslaitoksen palkkarahaston kasvuun; [8]) tuomareiden palkkausjärjestelmän luominen kuuluu valtion ja sen toimielinten yksinomaiseen, perustuslakiin perustuvaan harkintavaltaan.

Tuomareiden palkkauksesta annetun Liettuan tasavallan lain (Lietuvos Respublikos teisėjų darbo apmokėjimo įstatymas, jäljempänä LRJ) 3 §:n mukaan tietyille vuodelle määritettyä valtion poliitikkojen, tuomareiden, valtion virkamiesten sekä valtion rahoittamien instituutioiden ja Liettuan tasavallan kuntien palveluksessa olevien työntekijöiden palkan perusmäärää (jäljempänä perusmäärä), jonka Lietuvos Respublikos Seimas (Liettuan tasavallan parlamentti, jäljempänä parlamentti) hyväksyy Lietuvos Respublikos Vyriausybės (Liettuan tasavallan hallitus, jäljempänä hallitus) ehdotuksesta, käytetään tuomareiden

palkan laskemisessa. Perusmäärä määritetään ottamalla huomioon edellisen vuoden keskimääräinen vuotuinen inflaatio (sellaisena kuin se on laskettuna kansallisessa kuluttajahintaindeksissä), kuukausittaisen minimipalkan taso ja julkisen sektorin keskipalkan tasoon ja kehitykseen vaikuttavien muiden tekijöiden vaikutus. LRJ:n 4 §:n [2 momentin] mukaan yleisten tuomioistuinten ja erityistuomioistuinten tuomareiden palkkaus koostuu seuraavista: 1) palkasta; 2) Liettuan valtion palveluksessa olon keston perusteella määräytyvästä palkanlisästä; 3) työskentelystä ja päivityksestä lepopäivinä ja arkipyhinä sekä sijaistamisesta maksettavasta korvauksesta ja 4) työkuorman kasvamisesta maksettavasta bonuksesta.

LRJ:n liitteessä olevan II luvun mukaan alueellisen tuomioistuimen tuomarin palkan kerroin on 17,2. Tämä kerroin vahvistettiin tuomareiden palkkauksesta annetun Liettuan tasavallan lain liitteen muuttamisesta 28.4.2009 annetulla lailla nro XI-235 (Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymas Nr. XI-235) (joka tuli voimaan 1.10.2013), eikä sitä ole muutettu 1.10.2013 jälkeen, paitsi alioikeuksien tuomareiden osalta. Yleisten tuomioistuinten ja alueellisten erityistuomioistuinten tuomareiden palkka lasketaan kertomalla LRJ:n liitteessä säädetty palkkakerroin (17,2) perusmäärällä, joka oli 181 euroa vuonna 2022 ja 186 euroa vuonna 2023.

Alueellisten tuomioistuinten tuomareiden palkka (palveluksen keston perusteella määräytyvä palkanlisä pois lukien) oli 2 440,85 euroa (brutto) vuonna 2008 ja 2 362 euroa (brutto) vuonna 2021, kun otetaan huomioon vuoden 2019 verouudistus (kerroin 17,2 x perusmäärä 177 [euroa]/1,289 veromuutos). Vaikka tuomareiden palkka vaikuttaa siten nousseen noin 8 prosenttia 13 vuoden aikana, todellisuudessa tuomareiden palkka on nimellisesti tarkasteltuna laskenut 3,2 prosenttia pelkästään veromuutosten vuoksi, ja vuoden 2021 lopusta alkaen se on lähestynyt kansallisen keskipalkan tasoa: vuoden 2022 ensimmäisellä vuosineljänneksellä keskimääräinen kuukausipalkka Liettuassa [– –] oli 1 729,90 euroa (brutto) ja tuomarin keskimääräinen kuukausipalkka 3 113,20 euroa (brutto). On syytä huomata, että tuomareihin, jotka saavat edellä mainitun tason mukaista palkkaa, sovelletaan seuraavia erityisen tiukkoja vaatimuksia: 1) heidän maineensa on oltava moitteeton, 2) he saavat saman palkan työkuormasta riippumatta (tuomareiden työtunteja ei säännellä vastaavasti), 3) heihin sovelletaan erityisiä terveysvaatimuksia, 4) he eivät saa tehdä muuta työtä, lukuun ottamatta opetustyö ja luova työ (kilpailukiello, perustuslain 113 §), 5) heillä on oltava oikeus käsitellä työssään tietoja, jotka ovat valtiosalaisuuksia, 6) heidän mielipiteenvapauttaan rajoitetaan ja niin edelleen.

On huomattava, että asianajajalle (advokatas) tai harjoittelijalle yksityisoikeudellisissa asioissa annettavasta avusta maksettavan palkkion enimmäismäärää koskevien suositusten (Rekomendacijos dėl civilinės bylosė priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio), jotka hyväksyttiin Lietuvos Respublikos teisingumo ministrasin (Liettuan tasavallan oikeusministeriö) 2.4.2004 antamalla määräyksellä nro 1R-85 ja Lietuvos advokatų taryban (Liettuan asianajajaliitto)

26.3.2004 tekemällä päätöksellä (jäljempänä suositukset), 7 kohdassa suositellut asianajajan yksityisoikeudellisissa asioissa tarjoamista oikeudellisista palveluista maksettavien palkkioiden enimmäismäärät lasketaan soveltamalla määritettyjä kertoimia, jotka perustuvat keskimääräisen bruttokuukausipalkkaan [– –] kansallisessa taloudessa edellistä vuosineljänneestä edeltäneellä vuosineljänneksellä, sellaisena kuin Lietuvos statistikos departamentas (Liettuan tilastokeskus) on sen julkaissut. Suositusten 8.19 kohdan mukaan oikeudellisen neuvonnan, tuomioistuimessa edustamisen, tuomioistuinkäsittelyn tai alustavan käsittelyn valmistelun, sovintosopimuksen tekemistä koskeviin neuvotteluihin osallistumisen tai henkilön oikeudenkäyntiä edeltävässä riitojenratkaisuelimessä edustamisen, jos sama riita-asia saatetaan myöhemmin tuomioistuimen käsiteltäväksi, edustamisen tuntikohtaisista kuluista suositeltava kerroin on 0,1. Asianajajan työstä suositeltava tuntikohtainen määrä on siten 179,9 euroa (1 799 x 0,1), kun taas alueellisen tuomioistuimen tuomarin bruttotuntipalkka, palveluksen keston perusteella määräytyvä palkanlisä pois lukien, on noin 20 euroa ja päiväpalkka siten 159,66 euroa (3 199,20 / 20 työpäivää). Näiden säännösten perusteella valtion, joka on myös menettelyn osapuoli, kanta on, että asianajajan minimituntipalkkio on asianmukainen ja kohtuullinen. Tuomareille maksettavalla palkalla syrjitään siten samankaltaisissa ammateissa toimivia tuomareita asianajajiin nähden, mikä merkitsee perustuslain 29 ja 48 §:n, joissa asetetaan velvollisuus varmistaa syrjimättömyys ja yhdenvertainen kohtelu ihmisoikeuksien osalta (valtion velvollisuus ottaa käyttöön vastaavaa työtä tekevien tuomareiden vertailukelpoinen palkkausjärjestelmä), ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan rikkomista.

Käsiteltävän asian kantajat ottavat esille kysymyksen valtion vahingonkorvausvastuusta ja vaativat korvausta sen toimimattomuudesta aiheutuneista vahingoista, koska ei ole olemassa oikeudellista mekanismia, jota tuomioistuin tai tuomari voi käyttää vaatiakseen toimeenpano- ja lainsäädäntövallan käyttäjiä ottamaan käyttöön palkkauksen, joka on oikeassa suhteessa tuomarinvirkaan liittyviin arvokkuuteen, vastuuseen ja tiukkoihin rajoituksiin, jotka koskevat muun muassa muun työn tekemistä.

Hallitus on implisiittisesti itse myöntänyt, ettei perusmäärän pitäisi olla riippuvainen parlamentin tai hallituksen poliittisesta tahdosta vaan kansallisista taloudellisista indikaattoreista, kun se alkoi toteuttaa ohjelmaansa, joka hyväksyttiin parlamentin 11.12.2020 antamalla päätöslauselmalla nro XIV-72 – aloitettiin virkamieskunnan uudistus sen varmistamiseksi, että valtion virkamiesten palkkaus perustuisi taloudellisiin indikaattoreihin.

SEU 2 artiklan mukaan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo.

SEU 6 artiklan mukaan unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään 7.12.2000 hyväksytyssä ja Strasbourgissa 12.12.2007 mukautetussa Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (jäljempänä perusoikeuskirja); perusoikeuskirjalla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Perusoikeuskirjan määräykset eivät millään tavoin laajenna perussopimuksissa määriteltyä unionin toimivaltaa. Perusoikeuskirjassa esitettyjä oikeuksia, vapauksia ja periaatteita on tulkittava perusoikeuskirjan tulkintaa ja soveltamista koskevien perusoikeuskirjan VII osaston yleisten määräysten mukaisesti ja ottaen asianmukaisesti huomioon perusoikeuskirjassa tarkoitetut selitykset, joissa esitetään näiden määräysten lähteet (1 kohta). Unioni liittyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen. Liittyminen ei vaikuta perussopimuksissa määriteltyyn unionin toimivaltaan (2 kohta). Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdystä eurooppalaisesta yleissopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta (3 kohta).

Perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Sama oikeus taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa.

Kun Liettuan tasavallasta tuli Euroopan unionin jäsen vuonna 2004, se sitoutui kunnioittamaan ja edistämään SEU 2 artiklaan kirjattuja arvoja SEU 49 ja SEU 52 artiklan mukaisesti.

SEU 19 artiklan 1 kohdan [ensimmäisen] alakohdan mukaan Euroopan unionin tuomioistuin (jäljempänä unionin tuomioistuin) huolehtii siitä, että perussopimusten tulkinnassa ja soveltamisessa noudatetaan lakia. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 267 artiklan mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu perussopimusten tulkinnasta.

Jokaisen jäsenvaltion on SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla siten muun muassa varmistettava, että elimet, jotka kuuluvat unionin oikeudessa tarkoitettuina ”tuomioistuimina” sen oikeussuojakeinojen järjestelmään unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla ja jotka voivat näin ollen lausua tässä ominaisuudessa unionin oikeuden soveltamisesta tai tulkinnasta, täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset (tuomio 2.3.2021, A.B. ym., C-824/18, EU:C:2021:153, 112 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuin on todennut, että SEU 19 artiklan mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävänä on taata unionin oikeuden täysi soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa ja yksityisillä unionin oikeuden nojalla olevien oikeuksien oikeussuoja (lausunto 1/09 [(Sopimus yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamisesta), 8.3.2011, EU:C:2011:123,] 68 kohta; lausunto 2/13 [(Unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen), 18.12.2014, EU:C:2014:2454,]

175 kohta; [tuomio 27.2.2018], Associação Sindical dos Juízes Portugueses, [C- 64/16, EU:C:2018:117], 32 ja 33 kohta ja [tuomio 6.3.2018), Achmea, [C-284/16, EU:C:2018:158], 36 kohta). Tuomiossa Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16) unionin tuomioistuin yhdisti SEU 19 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvän jäsenvaltioiden velvoitteen oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen todeten, että jokaisen jäsenvaltion on varmistettava, että tuomioistuimet täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset, sillä tämän suojan takaamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että kansalliset tuomioistuimet säilyvät riippumattomina, kun otetaan huomioon perusoikeuskirjan 47 artiklan toinen kohta, jossa vaaditaan muun muassa takaamaan oikeus oikeudenkäyntiin riippumattomassa tuomioistuimessa. Se myös huomautti, että se, että tuomareille maksetaan palkkaa, jonka taso vastaa heidän hoitamiensa tehtävien merkitystä, on tuomareiden riippumattomuuteen erottamattomasti sisältyvä tae.

Tuomioistuinten riippumattomuus on yksi demokraattisen oikeusvaltion perusperiaatteista, tärkeä unionin oikeuden ja perustuslaillinen periaate, toimivallan jaon ja oikeusvaltion periaatteiden erottamaton osa ja edellytys ihmisoikeuksien ja vapauksien suojelulle. Unionin tuomioistuin totesi 9.7.2020 antamassaan tuomiossa Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:2020), että ”jäsenvaltioiden tuomioistuinten riippumattomuudella on monista eri syistä perustavanlaatuisen merkitys Euroopan unionin oikeusjärjestyksessä. Riippumattomuus liittyy ensinnäkin oikeusvaltioperiaatteeseen, joka on yksi niistä arvoista, jotka ovat SEU 2 artiklan mukaan unionin perustana ja jotka ovat jäsenvaltiolle yhteisiä, kuten myös SEU 19 artiklaan, jossa tämä arvo konkretisoituu ja jossa määrätään, että tässä oikeusjärjestyksessä tuomioistuinvalvonnan varmistavat myös jäsenvaltioiden tuomioistuimet (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, 32 kohta). Tämä riippumattomuus on välttämätön edellytys, jotta yksityisille voidaan taata unionin oikeuden soveltamisalalla perusoikeus perusoikeuskirjan 47 artiklassa määrättyyn riippumattomaan ja puolueettomaan tuomioistuimeen, jolla on ensisijainen merkitys sen takaajana, että suojataan kaikkia niitä oikeuksia, joita yksityisillä on unionin oikeuden nojalla (ks. vastaavasti mm. tuomio 26.3.2020, uudelleenkäsitelly Simpson v. neuvosto ja HG v. komissio, C- 542/18 RX-II ja C- 543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 70 ja 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä riippumattomuus on olennaista sen tuomioistuinten välisen yhteistyön järjestelmän moitteettomalle toiminnalle, jota SEUT 267 artiklan mukainen ennakkoratkaisumenettely edustaa, sillä tämän menettelyn voi saattaa vireille vain elin, jonka tehtävänä on soveltaa unionin oikeutta ja joka täyttää muun muassa tämän riippumattomuuden vaatimuksen (ks. erityisesti tuomio 21.1.2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen)”.

Tuomioistuinten riippumattomuuden periaate sisältää tuomioistuinten rahoituksen riippumattomuuden toimeenpano- ja lainsäädäntövallan käyttäjistä. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti [5.2.1963] antamassaan tuomiossa Van Gend en Loos [26/62, EU:C:1963:1] unionin oikeuden välittömän oikeusvaikutuksen.

Käsiteltävässä asiassa kansallisen tuomioistuimen onkin arvioitava, ovatko tuomareiden palkkausta koskevat säännökset, joissa tuomareiden palkkaustaso riippuu suoraan parlamentin ja hallituksen poliittisesta tahdosta, yhteensopivia unionin oikeuden kanssa ja kunnioitetaanko niissä arvoja, joita Euroopan unioni suojaa SEU 2 artiklassa, ja perusoikeuskirjan 47 artiklaan kirjattua tuomioistuinten riippumattomuuden periaatetta. On syytä huomata, ettei tähänastisessa oikeuskäytännössä valaista riittävästi tätä kysymystä, joka muodostaa siten unionin oikeuden tulkintaa koskevan uuden kysymyksen, joka Vilniaus apygardos administracinis teismasin näkemyksen mukaan on tärkeä sen kannalta, että unionin oikeutta sovelletaan yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Unionin oikeutta on lisäksi tulkittava itsenäisesti ja yhdenmukaisesti koko Euroopan unionissa unionin oikeuden tulkintaa koskevien periaatteiden mukaisesti.

Voidakseen tutkia asiakysymystä Vilniaus apygardos administracinis teismasin on siten käsiteltävässä asiassa lausuttava tuomioistuinten riippumattomuuden periaatteesta, ja sitä sitoo paitsi kansallinen myös unionin oikeus. Ilman kyseisen periaatteen sisällön selventämistä on mahdotonta lausua siitä, ovatko tuomareiden palkkausta koskevat kansalliset säännökset yhteensopivia SEU 19 artiklan 1 kohtaan kirjatun tuomioistuinten riippumattomuuden periaatteen kanssa. Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu tästä kysymyksestä on siten paitsi unionin oikeuden yhdenmukaiseen soveltamiseen liittyvän yleisen edun mukainen myös tarpeen, jotta käsiteltävässä asiassa voidaan antaa tuomio.

Unionin tuomioistuimen tämän välipäätöksen päätösosassa esitettyihin kysymyksiin antamalla vastauksilla on näin ollen perustanlaatuinen merkitys käsiteltävässä asiassa, sillä tuomioistuinten riippumattomuuden käsitteen sisältö ja siten kysymys valtion vastuusta ja sen toimimattomuudesta aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta riippuvat unionin oikeuden tulkinnasta.

[– –] [perusteita ennakkoratkaisupyynnön esittämiselle unionin tuomioistuimelle]

Edellä esitetyn perusteella [– –] [viittaus menettelysäännöksiin] Vilniaus apygardos administracinis teismas

päittää seuraavaa:

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset unionin oikeuden tulkintaa koskevat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko SEU 2 artiklaan kirjattuja kansanvallan, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien ja oikeudenmukaisuuden kunnioittamisen arvoja ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan määräyksiä tulkittava siten, että niissä annetaan jäsenvaltioiden lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan käyttäjille rajoittamaton ja yksinomainen harkintavalta määrittää kansallisessa lainsäädännössä tuomarin palkkaus tasolle, joka on yksinomaan riippuvainen lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan käyttäjien tahdosta?

2. Onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja perusoikeuskirjan 47 artiklan, joka käsittää muun muassa tuomioistuinten riippumattomuuden, määräyksiä tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat ottaa kansallisessa lainsäädännössä käyttöön säännöksiä, joissa tuomareiden palkkaus määritetään siten, että se on alhaisempi kuin valtion muiden oikeusalan ammattien edustajille määrittämä palkkaus tai palkkiot?

[– –] [vakiomuotoinen menettelyn sanamuoto ja tuomioistuimen kokoonpano] [– –]

TYÖASIAKIRJA